

Akademie výtvarných umění v Praze
Studijní program Výtvarná umění
Ateliér architektury / Škola Miroslava Šika

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Město sídliště a práce
Work between the panels

Vypracovala: Klára Vejvodová

Vedoucí diplomové práce: prof. Ing. arch. Miroslav Šik, dr. h. c

Asistenti: MgA. Anna Svobodová, MgA. Jindřich Traugott

Konzultantka seminární práce: M. arch. Ing. arch. Maria Topolčanská, PhD.

Oponentky diplomové práce: Kulturní družstvo cosa.cz - Ing. arch. MgA. Markéta

Mráčková a Ing. arch. MgA. Barbora Šimonová

Akademický rok 2020/2021

V diplomovém projektu *Město sídliště a práce* se zabírám jedním z aspektů fenoménu československých modernistických sídlišť¹. Zabývám se problematikou, která v lokalitách největší bytové výstavby u nás ve velké míře zůstává stále otevřena. Sídlištní celky vystavěné rychlou a efektivní cestou měly za cíl vyřešit kritický nedostatek bytů v předrevoluční éře. Ve stejné míře však nezahrnovaly nerezidenční stavby určené pro jiné aktivity a působení, jako je tomu v rostlém městském prostředí. Byly výjimečným nástrojem emancipace mladých rodin jedné epochy, přesto však byly přes den, především v pracovní době, svými obyvateli opouštěny kvůli dojíždění do zaměstnání, za kulturním vyžitím a zábavou. Dnes jsou sídliště atraktivním územím, která svým obyvatelům nabízí život v zeleni, široký volný prostor a klid, který v tradiční městské zástavbě není snadné nalézt. Jsou však také nadále ohraničeny hradbou monofunkčního prostoru.

Kulturní a vzdělávací centrum Frac v Dunkerque, Lacaton/Vassal, zdroj foto: [designboom](https://www.designboom.com)

-
- 1 MARKÉTE MRÁČKOVÁ, BARBORA ŠIMONOVÁ, VIKTOR VEJVODA (eds), *Legenda o sídlišti*, Havlíčkův Brod 2014: Akademie výtvarných umění v Praze a cosa.cz, ISBN 978-80-87108-53-6.
LADA HUBATOVÁ-VACKOVÁ, CYRIL ŘÍHA. *Husákovo 3 + 1. Bytová kultura 70. let*. Praha: VŠUP, 2007. ISBN 80-86863-21-2.
VENDULA HNÍDKOVÁ (ed.), *Politika bydlení*. ERA 21, 2018, č. 5.
LUCIE SKŘIVÁNKOVÁ, ROSTISLAV ŠVÁCHA, EVA NOVOTNÁ, KAROLÍNA JIRKALOVÁ(eds.), *Paneláci 1. Padesát sídlišť v českých zemích*, Praha 2016: UPM, ISBN 9788071011613.
LUCIE SKŘIVÁNKOVÁ, ROSTISLAV ŠVÁCHA, MARTINA KOUKALOVÁ, EVA NOVOTNÁ(eds.), *Paneláci 2. Historie sídlišť v českých zemích 1945–1989*, Praha 2017: UPM, ISBN 978-80-7101-169-9.
KIMBERLY ELMAN ZARECOR: *Utváření socialistické modernity: Bydlení v československu v letech 1945–1960*, Praha 2015: Academia, ISBN 978-80-200-2308-7.
TOMÁŠ HOŘENÍ SAMEC, MICHAL LEHEČKA (eds.), *Pražská panelová sídliště jako místa protikladů*, Praha 2020: Sociologický ústav AV ČR, ISBN: 978-80-7330-377-8 (pdf).

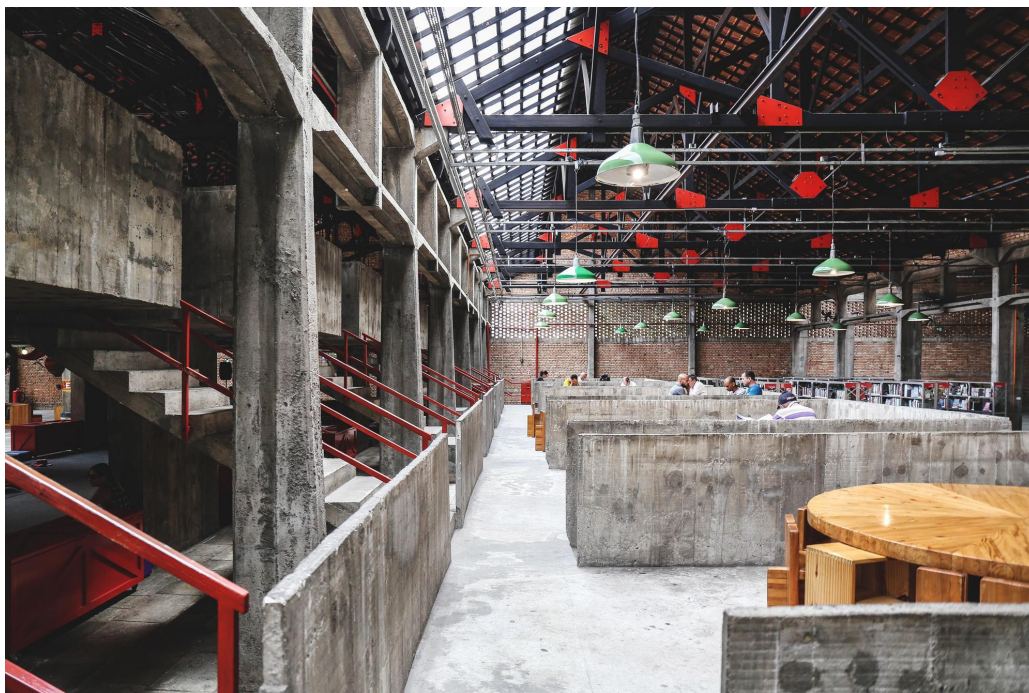
Pro svůj projekt jsem si vybrala lokalitu bývalého obchodního centra Nisa², jedné ze čtyř obdobných staveb, které byly na sídlišti v Bohnicích³ postaveny. Zkoumám, zda nízká horizontální stavba v obležení vertikál panelových domů, místo se zvláštním kouzlem, musí trpně čekat na svůj zánik a uvolnit svou prominentní polohu, která jí byla původně vyhrazena, novému soukromému developerskému projektu. Kladu si otázku, jestli vymazáním takovéto stavby z přítomnosti sídliště ještě více nestvrzujeme opomenutí minulosti a jestli současná výstavba v těchto lokalitách není stejně monofunkční nebo uspěchaná jako ta dřívější. Hledám možnou odpověď na způsob nakládání s obdobnými nevyužívanými budovami komunistické éry a zároveň ve svém projektu uvažuji o nárocích na prostor “mezi” bydlením. Zkoumám současný směr vývoje konceptu pracovní doby, jeho hranice a z toho plynoucí požadavky na proměnu místa pro práci, pro kterou sídliště nebylo určeno. V České Republice narůstá počet samostatně pracujících osob. Zaměstnanecký poměr se mění ve stále nezávislejší činnost a to klade na bedra jednotlivce starost o vlastní prostředí pro práci. Práce z domova však bývá v rozporu s minimální rozlohou v bytě. Byty běžně neobsahují samostatnou místnost nebo prostor na práci. Markantní je to právě v panelových domech, které jsou maximálně úsporně řešené. Na sídlišti však bydlí 44% pražanů a 27% obyvatel ČR⁴. A tak si kladu otázku, zda je vůbec možné v rámci domova nalézt místo, které bude svou kvalitou odpovídat času v něm stráveném. Anebo jestli nevzniká potřeba externích prostor vhodných pro jednotlivce a menší skupiny, které umožní svobodně nakládat s časem a nebude stejně svazující a omezující jako je firemní prostředí. Za posledních deset let desetkrát více žen než mužů založilo živnost a to pravděpodobně i v důsledku neflexibilních podmínek po návratu z mateřské dovolené do zaměstnání. Může takový prostor pomoci skloubit práci a rodinný život? Jaká jsou specifika různých sociálních skupin, profesí a existují společné potřeby? Je možné, aby různé profese koexistovaly na jednom místě? Jaká jsou pravidla prostoru, který hledám?

-
- 2 Sídliště Bohnice – III. st. - Středisko obch. Vybavenosti a služeb, Autor architekt Lubomír Kepka, Projektový ústav výstavby hl.m. Prahy, 1975. Originální projektová dokumentace se v archivu Prahy 8 nedochovala. Dostupná je částečná projektová dokumentace Rekonstrukce nákupního střediska Nisa v Praze – Bohnicích, Ing. Iva Billová, Projektový a vývojový ústav ČVUT, 1991.
 - 3 Autoři návrhu architekti Václav Havránek a Lubomíra Kepka, Architektonický Ateliér ETA, 1972, zdroj: výkresová dokumentace z Archivu ÚMČ Praha 8
 - 4 Magazín Aktuálně [online]. Paneláci.cz: sídliště patří v Praze mezi nejoblíbenější bydlení. Ghetta se z nich nestala, c2017 [vyhledáno 05. 03. 2021]. Dostupný z WWW: <https://magazin.aktualne.cz/bydleni/sidliste/r~f6e0ed3ac93911e786cf0cc47ab5f122/>

Psychiatrická klinika v Melle, De Vylder Vinck Taillieu, zdroj foto: [domusweb](#)

Navrhuji prostředí, ve kterém se střetává několik natur. Základním kamenem je zahrada, která prorůstá od panelových domů až na očištěnou konstrukci bývalé Nisy. Do ní vkládám jednotlivé moduly s různorodou náplní jako pavilony, které propichují a prostupují původní strukturu. Vedle sebe samostatně spočívá prostor pro práci, sport, volný čas, místo pro děti, působiště pro nejrůznější činnosti a potřeby. Každý funkční fragment celku se otevírá do zahrady. Jeho půdorys nezná přesnou hranici mezi interiérem a exteriérem a přece se vymezuje vůči sousedovi. Jemu je pouhým pozorovatelem. Vzniká velkorysé prostředí pro nájemce pracovních prostor, ale právo obývat ho, má každý. Hledám místo, které se při proměně počasí nebo denní doby zcela neuzavře, modifikuje formu. Není určeno pro jednu věkovou nebo sociální skupinu. Odmítá být monofunkční, avšak úmyslem není mísení všeho dohromady. Je to místo setkávání.

Kulturní centrum SESC Pompéia, Lina Bo Bardi, zdroj foto: [plataformaarquitectura](http://plataformaarquitectura.com)